

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 26-10-2023 r.

DZP-WG.600.101.2023.AS

Wg rozdzielnika

Szanowni Państwo,

w ostatnim czasie wzrasta liczba doniesień na temat sytuacji konfliktowych z udziałem wilka. Biorąc pod uwagę rosnącą presję człowieka na środowisko naturalne (wyrażoną m.in. przez postępującą zabudowę na obszarach w bliskim sąsiedztwie lasu oraz zwiększającą się penetrację lasów przez człowieka poprzez turystykę pieszą i rowerową, grzybobranie itp.), a także zwiększenie się liczebności wilka, coraz częściej dochodzi do bezpośredniej styczności wilków z ludźmi, również na terenach, na których od dawna nie był widywany. Zgłaszane są incydenty z wilkami nieuciekającymi przed człowiekiem, pojawiającymi się w pobliżu zabudowań mieszkalnych i niekiedy atakującymi psy na posesjach. W związku z powyższym, przekazuję poniższe informacje do stosownego wykorzystania.

Oczywiście trzeba podkreślić, że w latach 2002-2020 w całej Europie nie było ani jednego przypadku śmierci człowieka spowodowanej przez wilka (Linnell j. i in. 2021 Wolf attacks on humans: an update for 2002-2020, NINA Report 1944, Norwegian Institute for Nature Research.), a zatem nie należy ulegać emocjom ani podsycać negatywnych opinii co do tego gatunku. Wprost przeciwnie, wilk jest przecież bardzo pożytecznym elementem rodzimej przyrody, który skutecznie reguluje populacje kopytnych ssaków leśnych, jak jeleni, sarna, dzik (których jest dużo więcej niż wilków, które są przedmiotem gospodarowania łowieckiego i które wyrządzają o wiele większe szkody w gospodarce leśnej i rolnej niż wilki). Nie zmienia to jednak faktu, że wilk z racji swojej biologii (drapieżnik, przebywa w grupach, obejmuje duże areale, szybko się przemieszcza) i budowy ciała (duży, mocne szczęki, ostre zęby) może być potencjalnym zagrożeniem dla ludzi.

Należy przypomnieć, że za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiada samorząd gminy – wynika to z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym. To organy samorządowe zobowiązane są do monitorowania sytuacji, zbierania informacji o ewentualnym zagrożeniu i w razie jego wystąpienia do podejmowania odpowiednich czynności, w tym – jeśli zajdzie taka potrzeba – do występowania do Regionalnego lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (dalej, odpowiednio: rdoś lub GDOŚ), a na terenie parków narodowych do Ministra Klimatu i Środowiska, z wnioskami o zezwolenia na realizację czynności zakazanych w stosunku do wilka (lub innych zwierząt chronionych, które mogą być niebezpieczne, np. niedźwiedzia). W tym miejscu należy podkreślić istotną rolę, jaką odgrywa należyte dokumentowanie zdarzeń konfliktowych z udziałem wilka. Właściwe rejestrowanie zdarzeń,

np. w formie tabeli, a także zbieranie materiałów zdjęciowych i filmowych pomaga w podjęciu ewentualnej decyzji o odstrzale osobników wilka.

Z uwagi na powyższe przypominam, że w sytuacjach nagłych, w których obiektywnie nie można przeprowadzić standardowego postępowania administracyjnego w formie pisemnej, istnieje możliwość uzyskania decyzji ustnych zarówno z rdoś (na umyślne płoszenie lub niepokojenie), jak i z GDOŚ (na umyślne zabijanie). Decyzje ustne mają taką samą rangę prawną jak pisemne, a w sytuacjach pilnych, w tym w sytuacji bezpośredniego zagrożenia, mogą być bardziej zasadne. Na podstawie wydanych decyzji ustnych przygotowywane zostają protokoły, które są następnie przekazywane Wnioskodawcom i stanowią one dla nich potwierdzenie legalności przeprowadzonych działań.

Zważywszy na możliwość nagłego wystąpienia niebezpiecznych sytuacji z udziałem wilka, warto aby w każdej gminie, w której istnieje takie ryzyko, ustalić odpowiednie procedury, które ułatwią szybkie i skuteczne działanie. W tym celu zaleca się:

1. W gminie należy wytypować odpowiednie osoby do płoszenia drapieżników, szczególnie wilków i wyposażyć ich w karabinki na kule gumowe, aby płoszenie było skuteczne.
2. Nawiązać współpracę z podmiotami/osobami będącymi w stanie szybko zareagować w razie wystąpienia nagłej sytuacji, wymagającej schwytania lub eliminacji wilka stwarzającego zagrożenie – lekarze weterynarii posiadający broń Palmera lub członkowie PZŁ posiadający uprawnienia do posiadania broni palnej.
3. Weryfikować wszelkie informacje – często zgłoszenia są emocjonalne i nie uprawdopodobniają ryzyka niebezpieczeństwa, np. dotyczą obserwacji wilka z samochodu lub w trakcie spaceru w lesie. Jeżeli okoliczności na to pozwalają zaleca się dokumentować nietypowe, agresywne zachowania wilka (np. poprzez nagranie filmu telefonem komórkowym).
4. W sytuacjach rzeczywiście niebezpiecznych (np. wilk na posesji prywatnej, między zabudowaniami, niereagujący na próby płoszenia) należy złożyć ustny wniosek dot. umyślnego zabicia zwierzęcia na nr tel. 669-660-648, wskazując podmiot, o którym mowa w pkt 2, który dokona eliminacji. Podany numer należy do Zastępcy Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i jest dostępny w każdy dzień tygodnia, niemniej należy podkreślić, aby korzystać z niego tylko w pilnych, uzasadnionych przypadkach.
5. Powiadomić podmiot, o którym mowa w pkt 2, aby niezwłocznie dokonał eliminacji wilka.
6. Po odstrzale sporządzić dokumentację fotograficzną zabitego zwierzęcia, a także sporządzić protokół zawierający informacje świadczące o spełnieniu wszystkich warunków zezwolenia. W szczególności należy przedkładać informacje na temat: wieku, płci, ewentualnych widocznych zmian chorobowych, dokładnej lokalizacji zabicia zwierzęcia, przyczyn wytypowania odstrzelonego osobnika, podjętych prób płoszenia zwierzęcia i jego reakcji, lub powodu niepodejmowania takich prób.
7. Złożyć informację o wykorzystaniu zezwolenia (lub jego niezrealizowaniu) w terminie określonym w protokole z udzielenia decyzji ustnej.

W tym miejscu należy wskazać, że zgodnie z ustawą z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 202 z późn. zm.) funkcjonariusze i żołnierze formacji i służb w niej wymienionych są uprawnieni do wykorzystywania niektórych rodzajów środków przymusu bezpośredniego wobec zwierzęcia.

Jak bowiem wynika z art. 12 ust. 2 ww. ustawy, „środki przymusu bezpośredniego, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b-d, pkt 5, 7, 8 i 11-13, można wykorzystać także wobec zwierzęcia, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby”. Ponadto zgodnie z art. 47 pkt 5 ww. ustawy, broń palną można wykorzystać w przypadku podjęcia działań związanych z unieszkodliwieniem zwierzęcia, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby. Zatem, w przypadku zaistnienia bezpośredniego zagrożenia spowodowanego przez zwierzę podlegające ochronie gatunkowej, jeżeli jest to zasadne w danej sytuacji, należy powiadomić właściwe służby.

Oczywiście należy zaznaczyć, że podstawową zasadą w administracji publicznej jest zasada pisemności. Decyzje ustne mogą więc być wydane w absolutnie wyjątkowych, trudnych do przewidzenia przypadkach. Zestaw podstawowych informacji dla samorządów, które pomogą zapobiegać incydentom z udziałem wilków lub odpowiednio na nie reagować dostępny jest na stronie: <https://www.gov.pl/web/gdos/jak-odpowiednio-reagowac-na-incydenty-z-udzialem-wilkow-informacja-dla-gmin>.

Z poważaniem

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo – /

Otrzymuje:
Gmina - wszystkie

Do wiadomości:
Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska – wszyscy